Tulevaisuusselonteko ennakoivan hallinnon tukena

Lausunto ympäristövaliokunnalle
valtioneuvoston tulevaisuusselonteon
ensimmäisestä osasta

Mikko Dufva, Sitra

SITRA

Miten rakennetaan tulevaisuusvalmiuksia ja ylisukupolvista hyvinvointia?

Kansalaisten osallistuminen ennakoivaan päätöksentekoon ja tulevaisuuksien luomiseen

Julkishallinnon kyvykkyys ennakoida ja toimeenpanna politiikkatoimenpiteitä

Valmistelun ja päätöksenteon prosessit, jotka tukevat ennakoivaa ja ylisukupolvista päätöksentekoa

Mukaillen: SOIF 2024

SITRA

Kyvykkyys ennakoida ja toimeenpanna politiikkatoimenpiteitä

Aiemmissa raporteissa tunnistettu seuraavat haasteet – miten tulevaisuusselonteko vastaa niihin?

- **Kytkös päätöksentekoon**: selontekoa jo hyödynnetty valtioneuvoston strategisissa prosesseissa.
- **Reaktiivisuus**: katsottu pitkää aikaväliä globaalisti, mutta varautuminen painottuu.
- **Keskittyminen todennäköiseen**: vaihtoehtoiset skenaariot ja villit kortit laajentavat näkökulmaa, villit kortit jäävät kuitenkin irrallisiksi.
- **Siiloutuneisuus**: selonteon valmistelussa on ylitetty siilot.
- **Lyhyt aikajänne**: selonteossa katsottu pitkää aikaväliä ja tunnistettu riskejä ja mahdollisuuksia tähän hetkeen.

Valmistelun ja päätöksenteon prosessit, jotka tukevat ennakoivaa ja ylisukupolvista päätöksentekoa

- Suomen kansallinen ennakointi sisältää jo runsaasti tärkeitä rakenteita ja prosesseja ja tulevaisuusselonteko on oleellinen osa näitä.
- Oleellista on kehittää olemassa olevia prosesseja ja **kytkeä selonteko selvemmin päätöksenteon avainhetkiin**, kuten hallitusohjelmaneuvotteluihin, hallituksen puolivälitarkasteluun ja julkisen talouden suunnitelmaan.
- Lisäksi tarvitaan vuorovaikutteisia käytäntöjä, jotka tukevat yhteisen ymmärryksen rakentamista eri hallinnonalojen ja poliittisten toimijoiden kesken.

Kansalaisten osallistuminen ennakoivaan päätöksentekoon ja tulevaisuuksien luomiseen

- Tulevaisuusdialogit ovat tärkeä ja arvokas osa tulevaisuusselontekoprosessia.
- Niiden merkitys selonteon sisältöihin jää kuitenkin epäselväksi.
- Tulevaisuusdialogeja tarvitaan jatkossakin ja niitä voisi järjestää myös selonteossa esitettävistä skenaarioista.
- Dialogien rinnalle kannattaa tuoda muitakin keinoja ja menetelmiä vahvistamaan kansalaisten osallisuutta, kuten kansalaispaneelit ja digitaaliset osallistumisalustat. Kansalaisosallistumisessa tulisi painottaa nuorempia sukupolvia ja sukupolvien välistä dialogia.

Yhteenveto suosituksista

- Selontekoa on tärkeää hyödyntää jatkossa myös valtioneuvostoa laajemmin yhteiskunnassa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää **villien korttien tulkintaan** ja panostaa **uutta avaaviin mahdollisuuksiin varautumisen rinnalla**.
- Ennakointia ja tulevaisuusselonteon hyödyntämistä tulisi **kytkeä vahvemmin ja systemaattisemmin keskeisiin ohjausprosesseihin** ja niiden avainhetkiin, kuten hallitusohjelmaneuvotteluihin, hallituksen puolivälitarkasteluun ja julkisen talouden suunnitelmaan.
- Tulevaisuusdialogien lisäksi ja rinnalla kannattaa hyödyntää myös muita menetelmiä, kuten **digitaalisia osallistumisalustoja ja puntaroivia kansalaispaneeleja**.

@sitrafund

sitra.fi

SITRA